

Gustav Fridolin: Tal på Järvaveckan 2018

Talare

Gustav Fridolin
Språkrör, Miljöpartiet

Datum

13 juni 2018

Plats

Järvaveckan, stockholm

Skrapade knän. Sommarplaskis. Att stå alldeles tyst, för att inte störa ett lamm som får di. En grillkväll med familjen. Barfota fötter mot gräset efter ett sommarregn. En fotbollsmatch i vänskap. Kurragömma. Blickar fyllda av äventyr, en barndom av upptäckarlust.

Att vara människa är att dela en liten stund i en tunn atmosfär, beroende av haven, sjöarna och den ömtåliga hinna jord där allt vi lever av grov. Vi har inget annat, om vi inte har detta. Luften, vattnet och jorden.

Det är en insikt så djupt existentiell att det för de flesta av oss inte räcker att läsa om den för att förstå. Vi måste växa upp i och nära naturen. Leka. Upptäcka. Springa över de hagar vi delar med djuren vi lever av, känna lukten av våren, klättra.

Det jag älskar mest på Järvafältet är fältet. Det gröna som binder samman stadsdelarna, stigarna där barnens drömmar får leta sig fram, växa högre än husen, där förskolebarnen i sina reflexvästar tultar runt och tonåringarna finner frihet, där det gråa färgas grönt.

Naturen är ingens, och allas. Vårt ansvar, och vår frihet. Allemansrätt, allemansskyldighet. Jag accepterar inte att stränder styckas upp till instängslad privat mark eller att allemansrätten urholkas. Jag tar fajten när borgerliga hånar sänkt moms på ekoturism och vill skära ner pengarna på att skydda natur åt alla. Idag presenterade vi hur förskolans nya läroplan ska stärka pedagogiken som växer ur lek, rörelseglädje och att få vara ute..

Barnens tillgång till natur ska aldrig, aldrig bli en klassfråga!.

Sverigeväänner, världsmedborgare. Och till er som lyssnar genom appen och bildar er en politisk uppfattning även om ni har svårt med svenskan:

Friends of Sweden, citizens of planet Earth.

Det här är en valrörelse som ofta skrämmer, och jag tänkte tala om det som skrämmer mig allra mest: avstånd. Avstånd mellan oss och det vi lever av, avstånd mellan varandra.

Bra samhällen byggs på närhet. Där kan människor mötas i ögonhöjd och vi har nära till allt det ikring oss, nära till naturen, till utbildning, chanser i livet, nära till det som ger djup, trygghet och hopp.

När vi förlorar det så kan vi bli rädda. Snegla oroligt på andra. Tänka att dom inte är som oss. Det kan utnyttjas. Av sådana som ser någon tillfällig vinst av att skrämmas. Sätta människor mot varandra. Förortsbarn mot innerstadsbarn. Nyanlända mot gammelanlända. Lantisar mot stockholmare. Flyktingar mot fattiga barn.

Närhet går inte att mäta sig till. Också mellan det som är nära på kartan kan skillnaderna vara knivskarpa. Avståndets motsats är därför inte bara närhet, det är solidaritet.

Avstånd och solidaritet. Det tänkte jag prata om.

Jag känner en flicka som växt upp vid en tågstation. Från det att hon var riktigt liten har hon sett tågen stanna och försvinna i fjärran. När hon var knappt fem år åkte hon så tåg för första gången själv. Hon satt spänt och lyssnade på ljuden, kände hur hjulen började dunka – allt fortare – mot rälsen, såg ut genom fönstret där landskapet rörde sig allt snabbare, såg hemma försvinna längre och längre bort. Så tittade hon utforskande på sina händer, och sen på sin pappa. Och så frågade hon: “När börjar vi krympa?”

Avstånd är svårt att greppa för barn. En snart-femåring som stått på perrongen och sett tåg bli mindre och mindre för att till slut försvinna i fjärran tror såklart att tåget och människorna i det faktiskt blir mindre. Riktigt små barn tror att

deras föräldrar försvinner så fort de är utom synhåll.

Men vi vuxna vet ju att människor inte försvinner för att de är långt borta. Vi vet ju att människor inte blir mindre – eller mindre viktiga – av lite distans...

Eller vet vi det?

Ibland undrar jag. När jag ser en liten notis i tidningen som berättar om något stort, om en naturkatastrof eller en terrorattack, men på en plats som för den som planerade tidningen - bestämde vad som var viktigt och inte - var långt borta. För många, också många här, var det såklart är nära.

Eller när jag hör tongångarna i flyktingdebatten där det alltid handlar om dom, dom långt borta.

Eller när vi diskuterar klimathotet. Låt oss stanna lite där. Klimathotet beskrivs som något avlägset. Något som händer sen. Men på flera håll är det inget framtida hot. Katastrofen är redan här. Minns TV-bilderna från skogsbränderna i Portugal förra sommaren. De utbrända bilarna som stod längs vägarna, spåren av människor som försökt ta till flykten från hettan. Försökt köra från katastrofen, men slukats av lågorna.

Allt fler människor påverkas av fler och värre naturkatastrofer. Resursbrist. Krig och konflikter som växer i torkans spår. 20 miljoner människor är idag på flykt sina hem på grund av torka och naturkatastrofer. Haven fylls av plast, men töms på fisk. Det hotar tillgången till mat för 3 miljarder människor. I Nigeria håller Tchadsjön på att torka ut och skickar desperata människor i famnen på terrorgruppen Boko Haram.

Klimatförändringarna är nu. Det är dags för oss alla att inse. Det handlar inte längre om några okända, kommande generationer. De som kommer att drabbas hårdast om inget görs är samma barn och barnbarn som vi hejar på intill Spånga IP och läser godnattsagor för på kvällen.

Om inget görs. Forskarna ger oss inga undanflykter att ge upp. Vi kan fortfarande göra det som krävs.

Så vad är det som hindrar oss? Jag menar, lösningarna finns. Tekniken,

exemplen, kunskapen om hur våra samhällen kan förändras. Sett lite utifrån är det som att avståndet mellan oss och en värld vi skulle vara stolta över att lämna efter oss bara består av vilja.

Men vi vill väl?

Ja. Så många gör så mycket. Väljer bort plastpåsar. Tar bussen eller tunnelbanan. Väljer vegetariskt någon gång oftare. Källsorterar.

Men så funderar man. Räcker det? Hotet är så stort, att min handling känns så försvinnande liten.

När stora problem bara blir en privat ångest, något jag ska lösa genom bara mina handlingar, är det alltid nära till hands att ge upp.

Det är därför vi behöver politik. Det är politik som kan göra din handling till en av många, som drar åt samma håll. Politik för tåg att lita på, snabbare än bilen och billigare än flyget. Politik som förbjuder plasterna som rinner ut i haven. Politik som gör den bra maten billigare och importerat fulkött från djur pumpade med antibiotika dyrare.

Det är grön politik. Att det miljövänliga valet inte ska vara en uppoffring, det ska vara billigare, enklare och roligare än det miljödåliga valet.

För även om problemet är globalt, så finns ju inga globala skorstenar eller avgasrör. Varje utsläpp är lokalt.

Och när vi är många kan vi krympa avståndet mellan min och din lilla handling och den förändring som är nödvändig.

Världen behöver länder som vågar, visar, tar ledarskap. Den rollen är nu Sveriges. Sedan Trump började dra USA ur Parisavtalet har vår uppgift som exempel, inspiration och påtryckare blivit allt viktigare. FN:s generalsekreterare Antonio Guterres besökte nyss Sverige och konstaterade att vi nu sannolikt har världens främsta klimatpolitik. Europas miljörelser listar oss som etta.

Det har inte hänt av sig själv. Varje beslut som byggt Sverige till ett föredöme har varit en fajt. Det var inte länge sedan moderater, centerpartister, liberaler,

kristdemokrater och sverigedemokrater tillsammans hotade fälla hela regeringen bara för att stoppa en flygskatt som gör inrikesflyget 60 kronor dyrare.

Klimatarmen ljuder allt högre, men Ulf Kristersson och Annie Lööf lovar nu att göra flygresor billigare om de vinner valet. Kristersson lovade det senast i förra veckan efter att ett flygbolag hotat dra in två direktlinjer till USA. Ok. Vi har alltså två hot. Varmare klimat, naturkatastrofer, torka – här. Färre direktflyg till Las Vegas här. Jag vet vad jag tycker är mest akut. Moderaterna också tydligen.

Kom ihåg detta. Mycket av det som gör Sverige till ett miljöföredöme är sådant som andra partier fortfarande vill stoppa, skära ner och prioritera bort. Du behöver inte hålla med oss om allt, men inser du som oss att miljön ibland måste komma först – då måste du rösta på Miljöpartiet.

Grön politik handlar om att bryta ner de avstånd som står i vägen för vårt ansvar. Det är vi som drabbas av klimathotet – inte några avlägsna andra. Det är vi som kan göra något åt det – tillsammans.

Jag har många tillfällen att fundera på detta med avstånd. Ta den hårda tonen vi så ofta möter på nätet. Hatet. Hoten. Ibland säger man att det är anonymiteten som släpper fram näthatet. Jag undrar det. Jag tror inte så många av de fega näthatarna skulle gå ut på stan och skrika sina versaler direkt i ansiktet på en medmänniska, ens om de fick bära wrestlingmask. Hatet kräver avstånd.

På samma sätt fungerar avståndet till Arktis, till Syrien, till en osäker framtid. Avståndet gör det lättare att blunda.

Om vi istället öppnar ögonen. Ser det som är och kan bli, inte som långt borta, utan som nära. Då händer saker.

Det leder till politiska konsekvenser, från politiken här hemma – till det globala ansvaret.

Det handlar om vilken röst Sverige ska ha internationellt. De senaste fyra åren har vi fört en feministisk utrikespolitik. Vi har vågat stå upp och säga ifrån, också när det varit obekvämt. Som Sverige ska. Mot diktatur och förtryck. Vi har erkänt Palestina. Vi har höjt biståndet till världens fattiga. Det utmanas nu. Från olika håll. Från de som har blinda fläckar mot vissa brott mot mänskliga rättigheter eller folkrätten. Från de som vill ta Sverige in i kärnvapenalliansen Nato. Från de som vill sänka biståndet, eller sätta särskilda nationella villkor för att pengarna alls ska nå fram till de fattigaste.

Jag vill istället fortsätta den feministiska utrikespolitiken. Bättre använda EU:s verktyg för att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter i EU:s avtal med andra länder, och i unionen. Ta ledning i arbetet för FN:s mål Agenda 2030. Våga stå upp hela vägen mot vapenexport till krig och diktaturer.

Sverige kan såklart inte göra allt, men det hindrar oss inte från att göra det vi kan.

Öppna ögon. Små avstånd. Ansvar för varandra.

För mig är det rättesnören också i flyktingpolitiken.

Sverige ska inte vara medelmåttor i medmänsklighet.

Ungern sätter inte gränsen för vad Sverige kan göra.

Barn har rätt till skola och trygghet.

Människor på flykt har rätt att återförenas med sin familj.

Det som idag drabbar dig, kan i morgon drabba mig. Då hjälps vi åt.

Sverige ska vara en röst för frihet, och ett land med frihet. För alla. Ingenstans ska avstånden vara så stora att rättigheter blir olika.

Inget barn ska växa upp i hedersförtryck. (Förebyggande, socialt och polisärt – vi ska på alla sätt vi kan säkra att barn får rätt att välja sin framtid och sin kärlek.

Det offentliga rummet är allas, pojkar och flickor, kvinnor och män – alla äger sitt liv och sin framtid.)

Ingen ska möta rasism eller diskriminering. (Det handlar om NMR:s terror, men inte bara. Vi står upp mot rasismen även när den tar av sig uniformen. Vi anpassar oss inte för att ett parti som ropar på angiverisystem och hotar människor som får uppehållstillstånd samlar många procent. Vi jobbar hårdare då. Sverige kan bättre än att dela människor utifrån när vi kom hit.)

Du ska aldrig begränsas av homofobi eller fördomar.

Skolan ska vara en frizon för den som behöver det, ge kunskaper och självförtroende att ta makten över sitt liv, mobbning och sexism ska aldrig tillåtas ta plats i korridorer eller uppehållsrum, varje ung människa ska rustas med demokratins värden. I kampen mot extremism är skolan på många sätt en utpost, en har i uppdrag att ge alla barn en trygg arbetsmiljö, den kan upptäcka barn som far illa, tar de svåra samtalen i sitt klassrum eller med föräldrar. I detta ska rektorer och lärare aldrig lämnas ensamma, stöd ska finnas, och vi som samhälle sluter tillsammans upp bakom skolan och alla barns rätt.

När ekonomer beskriver utvecklingen i Sverige återkommer bilden av klyftor. Det är den bild vi använder för att beskriva växande ekonomiska skillnader. Skillnader i adress, boendestandard, inkomst. Bilden av klyftor är träffande. Det är bilden av avstånd. Det som gör det svårare att se. Varandra.

För mig hänger arbetet för trygghet ihop med arbetet för miljön. Jag tror inte människor kan ta sig an de stora ödesfrågorna vi delar som mänsklighet, om man känner sig otrygg i sin vardag. Den globala matförsörjningen i slutet av decenniet blir så mycket mer avlägsen om familjens matförsörjning i slutet av veckan är akut.

Det handlar om rättvisa. Barn i Sverige ska inte växa upp i fattigdom. Höjt underhållsstöd, stark a-kassa och trygg sjukförsäkring, assistans till den som behöver det, rättvis bostadspolitik med hyresrätter med rimliga hyror – i stadens olika områden.

En skola där framtidsdrömmar kan byggas. Mer resurser till de skolor som behöver det mest. Staten tar nu över ansvar för att bygga jämlikhet över landet. Vi jobbar direkt på skolor i behov av stöd, och vi skjuter till sex miljarder – mer till alla, men mest till de som behöver det mest. Läsa-skriva-räkna-garanti – den elev som behöver stöd ska få det i tid, oavsett vilken skola man går på. Skolsegregationen ska brytas. Friskolor ska inte kunna ha system som kräver att du ska ha tänkt på att ställa dig i kö från BB, alla skolor ska ha gemensam antagning och skolor ska planeras så att elever med olika bakgrund möts i samma klasser. Den som driver skola ska göra det för att man älskar utbildning, inte för att man vill tjäna pengar.

Det handlar om trygghet. Skolan klarar inte sitt uppdrag om det står vuxna yrkeskriminella utanför och tittar in genom klassrumsfönstret. Utöver makt, hot, lockelse mot unga killar. Gängen måste brytas. Vapnen och knarket måste bort. Vi vill ha fler områdespoliser med relation till sitt område. Vi vill stärka avhopparverksamheten och skärpa straffen för den som rekryterar unga in i kriminalitet.

Min vision för Sverige är ett stort land, med små avstånd.

Du kanske tror att det handlar om snabba tåg och bra kollektivtrafik, och det gör det såklart. Men det handlar också om något mycket - mindre.

Att vi ser varandra. Hjälper varandra.

Små ekonomiska klyftor. Ännu mindre mänskliga klyftor.

Liten bostadssegregation. Ingen skolsegregation.

Inga områden där man känner att här behöver man flytta för att lyckas. Inte i bruksorten, inte i förorten.

Jag har politiska förslag för att steg för steg göra den visionen närmare verklighet. Starka skolor och bra poliser. Digitalisering och klimatsmart

infrastruktur. Gröna jobb och småföretag. Nära till natur och bra bostadspolitik.

Men en vision kan aldrig förverkligas bara av politiken. Den handlar också om oss, om vad vi gör tillsammans.

Motståndet till avstånd är inte närhet, sa jag. Motsatsen till avstånd är solidaritet.

Det blir tydligt när man ser vad vi tillsammans kan göra – nu – för att överbrygga avstånd, vad som på riktigt utgör motstånd mot klyftorna.

Jag tänkte avsluta med tre motståndshandlingar, personliga och politiska.

För det första: Läs.

Man brukar säga att det krävs 70 000 ord för att förstå en dagstidning, kunna ta till sig helt av det som händer, bilda sig en uppfattning, uttrycka sin mening, säga emot. Ett barn som läst har ett så stort ordförråd när man närmar sig vuxenåren. Ett barn som inte läst har det inte.

För de flesta barn är läsningen den första stora läransträngningen. Det tidigare lärandet har kommit ganska enkelt, nu kräver lärandet något av dig. Då behöver barnet förstå varför det är viktigt.

Barn som sett vuxna läsa, blivit läst för på kvällarna – vill inget hellre än knäcka koden. Längtar efter att kunna göra det själv. Pojkar som sett män läsa – läser oftast själv. Är beredda till ansträngningen.

Men alla föräldrar kan inte läsa. En del jobbar vid läggningen, andra fick aldrig lära sig. Så läs - du som kan. Men barn möter fler vuxna än föräldrar.

Vaktmästare, fotbollstränare, storebrorsor – läs. På tuben, en fotbollsbok mellan träningarna, tio minuter innan netflix – läs. Om så bara för att ett barn ska se dig läsa.

Läs på vilket språk du vill. Ett rikt ordförråd har ett värde, oavsett valuta. Men det går bara att växla språk om kapitalet finns där.

Vi läser mer i skolan. Ger mer stöd. Och alla förskolor får nu ett litet bibliotek. Vi skriver in i förskolans läroplan att högläsning är en del av förskolans – alla förskolors – uppgift. 95 procent av Sveriges barn går i förskola.

Vi kan göra det tillsammans. Så läs. Öppna dörrar för lärande. Vägra stängda dörrar. Läs vidare.

För det andra: Ta dig tid.

När är du som bäst? Är det nåt särskilt med de dagarna då du kan gå och lägga dig och känna att idag gjorde jag något bra för de jag tycker om? När hinner du vara där, jag menar verkligen vara där, i stunden med barnen, utan telefonen i handen, utan ett halvt öga på stekpannan?

När tar du debatten i fikarummet när någon säger något sexistiskt eller rasistiskt? När tar du det där telefonsamtalet hem till mamma som du skjutit upp så länge? När tar du ett steg tillbaka och låter någon annan gå före in i bussen i morgonträngseln?

Jag vet vad jag kan svara. När jag inte är stressad.

Hela idén med stress är att den ska stänga av din vilja. Det autonoma nervsystemet kopplas på, grundläggande kroppsfunktioner styrs inte längre av vad du vill utan av

vad kroppen instinktivt uppfattar som nödvändigt. Är du stressad kommer du ha svårare att se någon annan och vad den behöver, för kroppen är inställd på vad du behöver. Du kommer ha svårare att vara den du vill vara i oväntade situationer.

Vi behöver mer tid. För att orka lyfta blicken, för att hitta tillbaka till varandra. Miljöpartiet går till val på flera viktiga steg för att ta makten över tiden. Att bli av med osäkra anställningsformer, ring-och-spring och delade turer. Men också skapa möjlighet att byta löneökning mot sänkt tid. Ge rätt till

utvecklingsledighet för att ta en ny väg i livet.

Och allra viktigast. Att de som kämpat länge i välfärden, som burit Sverige, ofta kvinnor – inte sällan svenskar födda i ett annat land, ska ha möjlighet att gå ner i tid i slutet av arbetslivet utan att drabbas av lägre pension. Vi accepterar inte att ännu en generation kvinnor slits ut i arbetslivet och sedan tackas med lägre pension än män.

Vi går till val på en politik som varken bränner ut miljö eller människor.

För det tredje: Gör.

Gymnasieeleverna Naima Mohamed och Waffa Mahmod från Husby är trötta på konsumtionshets, att vi mäts utifrån vad vi äger och inte vad vi gör. Så senaste Black Friday – den stora amerikanska köpfesten – ordnade de panelsamtal på Folkets Husby. Om hur överkonsumtion i Sverige, blir torka i Östafrika. För Mitt I berättar de hur de vill göra förändring, äga det de skapar, ”sluta vara så blyga”.

Det finns en idé – inte här, men inte långt härifrån - om Järva som en plats där inget bra händer. Den har växt ur rubrikerna. Och rubrikerna visar såklart visar högst verkliga problem som är många Järvabors vardag, men de visar ju inte hela Järva, allt som händer och är livet här. Långt ifrån.

Egentligen är vi nog många som känner igen det där. Jag är själv en av de typiska stockholmarna som i tonåren flyttade från en liten by till ett miljonprogram. Och jag fattade aldrig riktigt skillnaden. Det var starka områden. Många föreningar. Levande kultur, starkt idrottsliv – allt drivet av aktiva människor i orten. Och där fanns på båda platserna en känsla av avstånd, det var ”resten av Sverige”, dit journalister på de stora medierna ”åker ut till” när de ska rapportera om något.

Det var långt till makten. Tänkte vi. Men det var ju inte hela sanningen. Makten att göra kan ingen ta ifrån en.

Det senaste året har jag varit på Husbygårdsskolan så ofta jag kan. Lärt känna elever som kämpar hårt, för att framtiden aldrig är förutbestämd, för att överbevisa alla dem som tror de vet hur man är om man är från Husby. Sett lärare med ett ledarskap i klassrummet som inte lämnar någon elev efter. Mött tidigare elever som ställer upp och är läxhjälpare på eftermiddagarna. Så gnagare jag är, klivit ut på isen i skolans samarbete med DIF Hockey och blivit frånåkt av Husbykidsen.

Så många gör.

Det är det som gör Järvaveckan möjlig. Och Sixtio Sotos fotbollslag för ensamkommande. Och Pride i Rissne. Och ...

Som Mohamed Hagi Farah sagt: ”Det viktigaste är att människor här ser att de faktiskt kan påverka, att deras röster räknas. Då kommer de inte backa.”

Läs. Ta dig tid. Gör.

Det kan låta litet. Små handlingar, segrar i vardagen som aldrig når tidningarna. Positiva nyheter som göms bakom allt det som skräms.

Men det är var och en, en motståndshandling, något som bryter ner avstånd och klyftor. Bygger något nytt.

Så jag går ut på fältet. Ser barnen i sina reflexvästar. Det som gror i kolonierna. Tar av skorna och känner gräset under fötterna och tänker på allt det människor gör för varandra.

Klart vi klarar det här också. (somaliska, arabiska, of course – we can do this.)

Taggar

2010-tal, 2018, Järvaveckan, Man, Miljöpartiet, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/gustav-fridolin-tal-pa-jarvaveckan-2018>